

Грешко Р.І.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Ключові слова: бюджетування, бюджет, планування, фінансові ресурси, активи.

Roman Greshko
PhD in Economics,
Associate professor at the Department of Finance and Credit,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

ORGANIZATION OF THE BUDGETING PROCESS AT THE ENTERPRISE

Key words: budgeting, budget, planning, financial resources, assets.

Сучасні системи управління бізнесом вимагають ефективної організації процесу бюджетування. За допомогою бюджетування підприємства отримують корисну фінансову інформацію, таку як рух грошей, фінансові ресурси, активи, стан розрахунків, показники фінансової ефективності тощо, щоб вони могли приймати відповідні бізнес-рішення.

Організація процесу бюджетування підприємства визначається тим, що бюджетування - це, з одного боку, складання фінансових планів (бюджетів) і кошторисів, а з іншого - управлінська технологія розробки та реалізації фінансових планів.

Вдало організований процес бюджетування відіграє суттєву роль у прийнятті обґрунтованих бізнес-рішень, адже він ґрунтується на ретельному плануванні, чіткій організації, глибокому аналізі та ефективному контролі діяльності компанії. Внутрішній процес бюджетування складається з кількох послідовних етапів.

На першому етапі - відбувається стратегічне планування та розробка стратегії, яка визначає ключові цілі майбутньої діяльності підприємства. Лише після чіткого визначення стратегічних цілей та завдань, розпочинається процес фінансового планування. Це гарантує, що всі бюджетні рішення відповідають загальній стратегії розвитку компанії та сприяють її досягненню.

Другим етапом - визначення фінансової структури підприємства та обґрунтування фінансової стратегії. Крім того, у стратегічному плануванні фінансова стратегія, яка є важливою стратегією для підприємства, відіграє центральну роль. «Фінансова стратегія - це метод, за допомогою якого підприємство реалізує довгострокові цілі фінансової діяльності та усуває протиріччя між потребою у фінансових ресурсах і можливістю їх формування[1].

Фінансова стратегія кожного підприємства визначає форми фінансування, як вони розгортаються, процес управління та як використовуються кошти.

Третій етап - стосується інформування процесу бюджетування та аналізу звітних показників попереднього періоду. Начальник відділу надсилає зібрані

дані до фінансового відділу для розрахунку та узагальнення показників. Фінансовий відділ підприємства запитує такі дані: Відомості про розмір доходу, обсяг поставленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг, дані про основні статті витрат, дані про прибутки та збитки, фінансова звітність, інвестиції, фонди заробітної плати та інші дані.

Четвертий етап - розробка фінансового регулювання. Фінансові правила встановлені та узгоджені з обліковою політикою підприємства. Підприємства повинні прагнути вирішити всі методологічні питання, продумано підбирати інструменти фінансового планування та розвивати організаційні процеси. Встановлення чітких мандатів і бюджетних положень також є важливим, а саме встановлення графіків і порядку складання, погодження та затвердження бюджетів, графіків і порядку складання звітів про виконання бюджету, графіків аналізу та контролю за виконанням бюджету [2].

П'ятий етап - автоматизація бюджетування. Він запускається після того, як вся система бюджетування підготовлена, налаштована і працює без помилок.

Шостий етап - стосується контролю за виконанням бюджету. Технологія контролю полягає у виконанні необхідних заходів для виявлення відхилень фактичних даних від бюджетних.

Важливо відзначити, що система бюджетного планування включає підготовку бюджету і включає дві підсистеми:

- кошторисне планування діяльності окремих структурних підрозділів підприємства;
- комплексне бюджетне планування для всього підприємства.

Отже, за результатами фінансового планування підприємство визначає свої основні завдання. При цьому на початку фінансового планування фінансовий відділ підприємства спочатку оцінює обсяг ресурсів, необхідних для реалізації визначеної стратегії, і спосіб їх отримання. Фінансовий план підприємства визначає показники, які мають бути досягнуті протягом певного періоду часу.

Водночас бюджет визначає економічний план підприємства і виконує роль фінансового плану діяльності підприємства на очікуваний період, що відображає обсяг капіталу, необхідний для реалізації стратегії, очікувані доходи, витрати та прибуток.

Фінансові плани та бюджети створюються на різні періоди часу, особливо на короткий термін, місяць, квартал або рік, і на довгостроковий період, протягом року.

Довгострокове бюджетне планування визначає прийнятну швидкість відтворення розширення, а короткострокове планування забезпечує певну платоспроможність підприємства.

Бюджети розробляються для підприємства з метою прогнозування фінансових потоків, визначення обсягів фінансових ресурсів, очікуваних фінансових результатів, визначення показників фінансової ефективності та рентабельності, лімітів найважливіших витрат, обґрунтування фінансових можливостей ведення бізнесу, реалізації інвестиційних проектів [3].

Підприємство створюють бюджети, які за значенням і змістом поділяються на такі групи:

- операційний бюджет - це бюджет прямих матеріальних витрат, бюджет продажів і бюджет адміністративних витрат;
- додаткові бюджети, особливо податкові бюджети, кредитні бюджети, інвестиційні плани тощо;
- спеціальний бюджет (окремі програми та проекти).

Здійснення бюджетного планування на підприємстві включає планування діяльності окремих структурних підрозділів і підприємства в цілому. Це дозволяє щоквартально коригувати плани та кошториси, економлячи фінансові ресурси та скорочуючи додаткові витрати.

За складом видатків зведений бюджет відповідає загальному бюджету кожного департаменту плюс бюджет відрахувань і бюджет податків (рис.1).

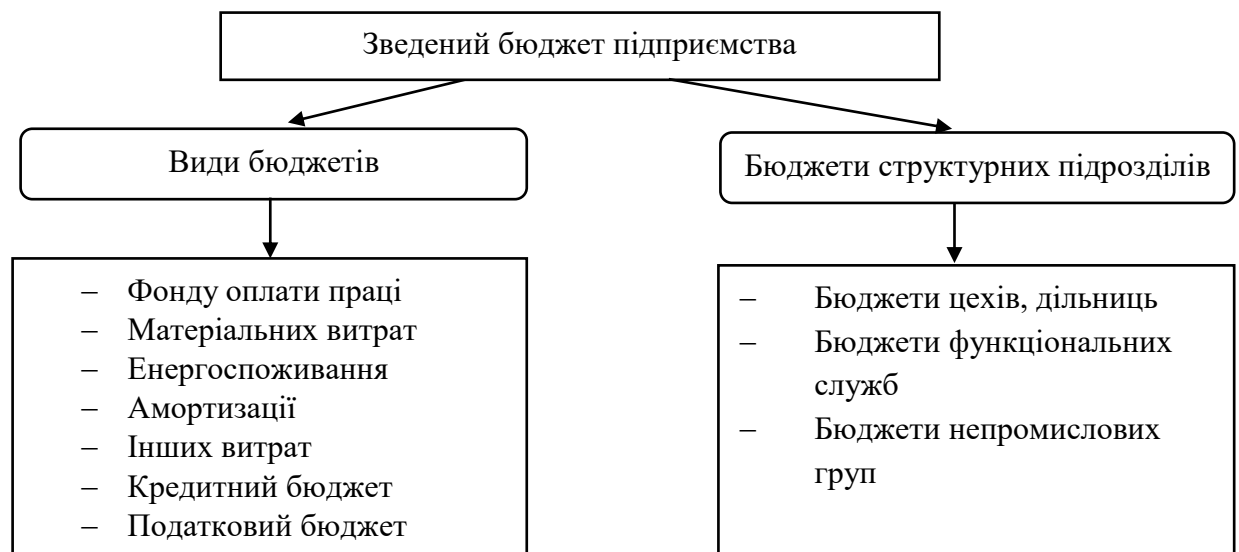

Рис.1. Орієнтовна система бюджетів підприємства

Зведений бюджет включає доходи і видатки. Оптимальним вважається бюджет, у якому дохідна частина бюджету відповідає видатковій. Формування дохідної частини бюджету здійснюється на підставі даних планів фінансових надходжень і планів реалізації продукції з урахуванням балансового балансу підприємства. Зведений план фінансових надходжень підприємства дає можливість сформувати видаткову частину бюджету.

Тому бюджетування відіграє важливу роль у плануванні діяльності компанії. Правильна організація процесу бюджетування забезпечує ефективне управління господарсько-фінансовою діяльністю підприємства.

Список використаних джерел:

1. Басюк Т.П. Актуалізація процесу бюджетування на підприємствах харчової промисловості в умовах економіки воєнного стану. Економіка і суспільство. 2022. № 42. URL:file:///C:/Users/Home/Downloads/1595%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1531-1-10-20220913.pdf

2. Топило В.А. Впровадження системи бюджетування на підприємствах. Ефективна економіка. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/159.pdf

3. Самусевич Я.В., Темченко А.В. Бюджетування на промислових підприємствах. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2021. №1. URL: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/1_2021/16.pdf